

ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ.

ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.ਜੇ.

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ।

ਬਨਾਮ

ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ , - ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1958 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 523-ਡੀ.

ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ 5 6 (ਬੀ) (i) - ਦਾ ਅਰਥ- ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ-
ਭਾਵੇਂ 55 ਜਾਂ 60- 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ- ਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ
ਧਾਰਾ 311 ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ 56(ਬੀ) (i) ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ (1) ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। 55 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 226 ਅਤੇ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰ. 1 ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੇ। 23 ਅਕਤੂਬਰ, 1958 ਤੋਂ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਸ਼ਲ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ 56(ਬੀ) (i) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਰਿੱਟ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਆਈ. ਐਮ. ਲਾਲ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਸੀ.ਕੇ. ਦਫ਼ਤਰੀ ਅਤੇ ਜਿੰਦਰਾ ਲਾਲ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਆਰਡਰ ਕਰੋ

ਬਿਸ਼ਨ ਨਰਾਇਣ, ਜੇ.-ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਆਰਟੀਕਲ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸੀ? ਸੰਵਿਧਾਨ.

ਇਹ ਕੇਸ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦਿ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਅਤੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਨਾਦਰਨ ਰੇਲਵੇ, ਬੜੌਦਾ ਹਾਊਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (1) ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਖੋਸਲਾ, ਜੇ. ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਦਿ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2) ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ 1926 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਵਜੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ 1958 ਨੂੰ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਲ ਲਈ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਉਸਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਉਹ ਇੱਕ ਇੱਛੁਕ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬਹਾਨੇ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ"। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 311 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਦਿੱਲੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਹੈ। . ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਾਦਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਪੰਜਾਬ 245

(2) 1958 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 277

ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ।

ਕਿ ਉਮਰ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (ਵੀਡੀਓ)

ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਸੌਭਾਗਚੰਦ ਐਮ. ਦੋਸ਼ੀ (1); ਅਤੇ ਪੀ.ਐਲ. ਢੀਂਗਰਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ

(2)

ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ F. R. 56(b) (1) ਵਿੱਚ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ F. R. 56 ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:-

(a) ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਉਹ ਮਿਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਹ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਸਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਬੀ) (i) ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਜੋ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ii) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੂੰ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ 60 ਸਾਲ. ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(1) 1957 ਐਸ.ਸੀ.892

(2) 1958 ਐਸ.ਸੀ.36

ਉਹ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਲਿਖਣਾ, ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ।

(ii) ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ:-

(1) ਜੋ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1938 ਨੂੰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ (2) ਜੋ 31 ਮਾਰਚ, 1938 ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸੀ

ਉਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਸਥਾਈ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਧਿਕਾਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਜਨਤਕ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਜੋ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

* * * * *

ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨੁਕੂਲਨ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਸਮਾਨ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਭਾਰਤੀ ਰੇਲਵੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੋਡ, ਖੰਡ II ਦੇ ਨਿਯਮ 2026 (2) (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਜਾਂ ਰੇਲਵੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦੂਜੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਫੈਸਲਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ

ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਨਿਯਮ ਦਾ ਅਰਥ ਕਾਫ਼ੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਰ. 56(ਬੀ) (1) ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਰਮਚਾਰੀ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ (1), ਕਿ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ (2) ਕਿ ਕਰਮਚਾਰੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। "ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੇਵਾ ਦੀ ਇਹ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਵਿਵੇਕ ਜਾਂ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ "ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਜਾਂ "ਸਦਾ" ਜਾਂ "ਅਟੱਲ" ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨੌਕਰ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹਨ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਕੁਸ਼ਲ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇਕਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਇੰਨਾ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨਿਯਮ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉਮਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਉਮਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 311(2) ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਨਿਯਮ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗਲ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰੇਲਵੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੋਡ, ਖੰਡ II ਦੇ ਨਿਯਮ 2002 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 1932 ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ "ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਦਿ ਚੀਫ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ (2) ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

"ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ'-F.R. ਵਿੱਚ 'ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 56(ਬੀ) (2046 (2)), ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੂੰ 55 ਤੋਂ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਕਾਰਜਕੁਸ਼ਲਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਫ.ਆਰ. 56 (2046)

ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਉਮਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਰਚਨਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(1) 1958 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 277

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਕੈਲ. 93

ਦੁਬਾਰਾ 17 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇੱਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਜੋ ਐਫ.ਆਰ. 56(ਬੀ) (1) ਦੀ 55 ਅਤੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣੇ ਰਹਿਣ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਪੀ. ਕੇਸਵਾ ਰਾਓ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਡਾਕ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (1), ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੈ ਜੇਕਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ।

ਰੇਲਵੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰੇਲਵੇ ਨਿਯਮ 2046(2) (ਏ) ਨੂੰ ਰਘੁਨਾਥ ਨਰਾਇਣ ਮਾਥੁਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (2) ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਸੀ: -

"ਰੇਲਵੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਵਿਘਨ ਵਿਕਲਪ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਅਕੁਸ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਗੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੋ ਕਿ ਕੀ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਬਦ 'ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ "ਉਸ ਨੂੰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ" ਨਹੀਂ ਖੋਹਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਅਗਲਾ ਮਾਮਲਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਿਆਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ, ਉੱਤਰੀ ਰੇਲਵੇ, ਬੜੌਦਾ ਹਾਊਸ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, (3) ਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਭਰਾ, ਖੋਸਲਾ ਜੇ, ਨੇ ਇਸ ਨਿਯਮ 2046 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਘੁਨਾਥ ਨਰਾਇਣ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਾਥੁਰ ਦਾ ਕੇਸ, (2)।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 697

(2) 1953 ਸਾਰੇ. 352

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਪੰਜਾਬ 245

ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਫ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 56 (ਬੀ) (1) ਹਿਰੋਂਦਰ ਨਾਥ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1), ਅਤੇ ਸਿਨਹਾ; ਜੇ. ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੁਪਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸਨੂੰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 NUC ਕਲਕੱਤਾ ਨੰਬਰ 2343. ਇਹ ਨਿਯਮ ਫਿਰ ਜੈ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (4) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਆਇਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮੰਤਰੀ ਸੇਵਕ ਐਫ.ਆਰ. 56(ਬੀ) (1) ਨੇ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ: -

“ਸਾਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 56(ਬੀ) (i) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸਹਾਇਕ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 60 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਉਸਦੇ ਕੁਸ਼ਲ ਬਣੇ ਰਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼ਰਤੀਆ. ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਦਈ ਨੂੰ "60 ਸਾਲ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।”

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਨਿਯਮ ਦੀ ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਵਾਲ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਦਈ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

(1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਨ.ਯੂ.ਸੀ. ਕੈਲ. ਨੰ: 2343

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1954 ਐਸ.ਸੀ. 584

ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੈ ਰਾਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੰਗਲ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰੱਥ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਜੈ ਰਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 56(b) (i) ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਕੋਈ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਸਹੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 60 ਸਾਲ ਹੈ। ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਵਿੱਚ "ਸੰਭਵ" ਅਤੇ "ਮੰਨਣਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ

ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਦਿਓ। ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਹੋਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਸੀ।

ਬਸੰਤ ਕੁਮਾਰ ਪਾਲ ਬਨਾਮ ਚੀਫ ਇਲੈਕਟ੍ਰੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2), ਸਿਨਹਾ; ਜੇ. ਨੇ ਨਿਯਮ 2046 ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤਹਿਤ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਹੈ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਕੇਸ਼ਵਾ ਰਾਓ ਨਾਇਡੂ ਬਨਾਮ ਡਾਕ ਅਤੇ ਟੈਲੀਗ੍ਰਾਫ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਆਂਧਰਾ ਸਰਕਲ, ਕੁਰਨੂਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ; (3); ਵੀ ਇਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਭਾਰ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 56(ਬੀ) (i) ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਹੈ।

(1) 1958 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 277

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1956 ਕੈਲ. 93

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1958 ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 697

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਰੇਲਵੇ ਸਥਾਪਨਾ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ 56(ਬੀ)(i) ਅਤੇ ਰੇਲਵੇ ਨਿਯਮ ਨੰਬਰ 2046 ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ ਜੋ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇੱਕ ਅਸਹਿਮਤ ਦਿਰਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਆਲ-ਇੰਡੀਆ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਉਲਝਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਐਫ.ਆਰ. ਨੰ: 56(ਬੀ)(i) ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੰਗਲ ਦਾਸ ਦੇ ਕੇਸ (1) ਵਿੱਚ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. ; ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ 55 ਸਾਲ ਹੈ ਤਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ 55 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਦੀ 55 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਖਰਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਾਂਗਾ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ 50 ਰੁਪਏ

ਜੀ.ਡੀ. ਖੋਸਲਾ, ਜੇ.-ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ

(1) 1958 ਪੀ.ਐਲ.ਆਰ. 277

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ